

14-26=130k.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. ~ Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. ~ Egyes szám ára 30 fillér. ~

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

A Bánátról.

Magyar református egyházunk missziói munkájának egyik nagy mezejéről: a Bánátról óhajtok ismertetést, áttekintést adni e sorokban most, midőn a bánáti missziói akció néhány éves tervezete a megvalósulás stádiumában áll előttünk.

Egyetemes református egyházunk missziói működését nemhogy világi-, de egyházi lapjaink sem részesítették a megérdemelt figyelemben, méltatásban; holott — ha van Istennek tetsző egyházépítő munkánk: első sorban ez az, amellyel ezereket mentünk és tartunk meg egyházunk és hazánk javára, a lelkek üdvére és Isten dicsőségére.

A missziói területeken lélek szerint működő lelkész társaim iránt mindig nagy elismeréssel viseltetem; láttam bennük a „jó pásztort“, akik az Isten országa elveszett juhait felkeresik, hogy megtarthassák.

Csendes, zajtalan munka az övék, melyen valóban meglátszik, hogy a munkások nem a maguk dicsőségét keresik.

S ha a béke éveiben értékes volt előttünk egyházunk missziói munkája: sokkal inkább értékesnek kell azt tekintenünk ezután, midőn kétségtelen, hogy a magyar református misszióra a nemzetiségi vidékeken a háború által teremtett új viszonyoknál fogva is a jövőben új, az eddiginél nagyobb lendületet kívánó munka vár. Nem lehet hát közömbös ránk nézve, hogy mielőtt a várva-várt béke napján a jövő feladataival, terveivel számot vetünk, visszapillantunk: mit végzett, mit ért el református misszióink a múltban az egyház- és nemzetépítés terén; hogy legyen e visszapillantás nem pusztán méltatása a múltnak, hanem inkább nagy tettek hevítoje a jövőnek, tudván, hogy a lezajlott harcok után lesz csak igazán egyházi, sőt sokkal inkább nemzeti cél

és hivatás a mi misszióink, mellyel a „magyar egyház“ és „magyar vallás“ régi névre újra méltóvá kell lenni a mi egyházunknak, a mi vallásunknak; azoknak a missziói egyházaknak pedig — mint a nemzetiségek tengeréből kiemelkedett magyar szigeteknek, világító tornyoknak és a magyar református egyház lelki egységéhez tartozó új szerveknek — a mi ideálunkban élő magyar nemzeti állam örömlomásaivá kell lenniök.

Megbecsülhetetlen munkát végezne az magyar református egyházunk részére, aki a reformáció négyszázados évfordulójára megírná a mi eddigi missziói munkánk történetét. Van is erre hivatott emberünk a nagykikindai mintamisszió apostolában!

Én ezúttal csak a Bánát missziójára óhajtom ráirányítani a figyelmet; egyfelől mert tudom, hogy a bánáti misszió nál hatalmasabbat nem produkált még egyetlen misszióink sem; másfelől mert fontosabb feladat nem áll egyetlen missziói területünk előtt sem.

Csak aki ismeri azt a minden lelki erőt próbára tevő küzdelmet, amellyel a Bánát sajátlagos viszonyainál fogva ott az egyházszervezés jár; és ismeri a bánáti maroknyi református elemnek a Délvidék nagy nemzeti-ségi kontinensén porszemekként szétszóródottságát: csak az tudja megérteni és méltányolni azt a munkát, amellyel Nagyikinda, Nagybecskerek, Temesvár és Lugos frontján sisifusi erővel vitte előre a békésbánáti egyházmegye a magyarság harc vonalát le a Dunáig: Pancsova-, Dunaszentilona-, Hertelendyfalva-, Torontálvásárhely- és Keveváráig.

Ez a kormányzásban sokszor nehézkesnek állított nagy test ebben a munkában mutatta, bizonyította meg, hogy micsoda erő rejlik nagyságában; hogy többször tervezett szét darabolása csak erői megoszlását, a nagy nemzeti misszióra elégtelenségét eredményezték volna

éppen akkor, midőn pár év előtt a bánáti misszióban új korszak nyílt meg; s a tervszerű munkára való megérettég gyümölcsöző ideje köszöntött be mai nagynevű vezetői kormányfoglalásában.

Micsoda magasztos, dicsőséges munka vár a Békésbánátra, ha a háború vihara elültén folytathatja a hadi állapot által megzavart, de teljesen fönn nem akasztott munkáját úgy, ahogy ezt elnöksége apostoli és hadvezéri szemmel három év előtt megtervezte.

Nem vagyok barátja a légvárak építésének; de mégis vallom, hogy a szerb földre, Szemendriáig előre tolt kálvinista őrszemnek le kell tekinteni jövőben a Balkán előttünk megnyílt kapuján át azokig az evangéliomi őrhelyekig, hol hajdan Pál apostol leveleit olvasták az ő thessalonika- és filippibeli evangéliomi ősei; s ha az óvilág sötétségben üő népeit lefoglalták maguknak az angol, holland, svéd és német missziók; a magyar misszionárius is megtalálja működési terét az evangéliom fegyverével azokon a mezőkön, merre magyar ősei a harc bárdot és kardot forgatták; s azok a vérnyomok, melyek a Rigómezőn át Bizáncig magyar ősök és magyar hősök balkáni járását hirdetik; a hadak amaz útjai, melyekre az új idők dicsőséges harcai új hősi vért harmatoztak: szent hevületre gyűjthetnek még magyar misszionáriusokat, hogy kard helyett az élet evangéliomával, a hit világot meggyőző fegyverével is harcra induljanak. De ezt az álmoképet hagyom azoknak, akik idehaza nem találnák meg a munkamezőt ma és a közeljövőben. Az én magyar lelkem ma és a harc után sem tekint még túl Szemendria és Belgrád tornyain. Nekünk sok, nagyon sok „aratásra váró gabonánk“ van még a bánáti téreken.

Előbb be kell fejeznünk azt a nagy művet, melynek első képe a nagy Hajnal Ábel lelke előtt lebegett; amelyet szent örökségül Szabó János esperes és Ráday gróf gondnok vettek át és folytattak szent elkötelezettséggel; s amelynek betetőzését a Bánátnak az elődökénél nem kisebb képességű és akaratú mostani apostolai, elnöksége az egyházmegye 1913-dik évi őszi gyűlése elé terjesztett nagykonceptiójú elaborátumában maga és a Bánát elé tűzte.

Nem mondom, hogy a Bánátnak a török és rác dúlások után első kálvinista honfoglalói: Hajnal, Szabó és Ráday minden terv nélkül végezték a magyar állam támogatásával is kifejtett missziói működésüket; de tény, hogy nekik csak az adott helyzetekkel kellett szá-

molniok; hirdetem, hogy örök emléket állítottak maguknak azzal is, hogy egy-egy oltárt emeltek az evangéliom szövetségének ott, ahol arra a mód és lehetőség megadatott. De olyan, az egész bánáti missziót felölelő tervezet, amely perspektívája lett s lett volna a mindenkori bánáti misszióknak — tőlük ránk nem maradt. Az ilyen tervezet, a tervszerű missziói munkának ilyen irányító és keretül szolgáló elaborátuma az egyházmegye mai elnökségének lelkében született meg és előterjesztésében nyert kifejezést.

A bánáti misszió jövőbeli képe tisztán áll előttünk az elnökségi tervezetben.

S a fegyverek békére függesztésén eljövő új idők államintézőinek — majd mikor a nemzetiségi területeken lerakják a magyar telepeknek jövőnk békéjét biztosító fundamentumait — figyelemmel kell lenni a Bánátra, s arra, hogy a háború világot felgyújtó üszke ott vetett lobot a „Maros—Tisza—Duna-közi Szenttársaság“ szomszédságában; s hogy a Bánátnak a nemzeti állam részére kívánatos visszahódítása elsőrendű magyar érdek; s ha valóra válik amerikai magyar testvéreinknek várt visszavándorlása: egy seregnek ott Bánátban kell honfoglalóknak lenni közülök. Van ott föld; a Lélek is ott lebeg fölötte; várja a testeket, akikre leszálljon, akikben újjászüljön, új életre keltse az ott századok előtt kipusztult magyarságot! S akkor Békésbánát mai elnökségének nagyszabású tervét bizonyára figyelmökre méltatják majd az új bánáti település ama nagy államférfiai, akik ott a nemzeti állam megépítésében áttörhetetlen erős frontot akarnak szembe állítani a még soká tűzfészket képező szerb Dunaparttal.

Hatalmas elaborátum az, melyet nagy körültekintéssel s a jövőbe látás élességével, az apostoli buzgalom lángjával, s a hívek iránti gondviselő, meleg szeretettel hoztak elő lelkükből Békésbánát elnökei; melyben — mintegy a merész gondolatra életük föltevésével — kötelezik el magukat a bánáti magyarosítás szent ügyének.

A tervezet a múlt századokban alakult négy anyaegyházból (Magyarittelebe, Rittberg, Debelliácsa és Szkulya) indul ki. „Ez egyházak fennmaradása és mai élete és ereje — mondja a tervezet — bizonyítja, hogy ahol a magyar reformátusság otthont lelt és egyházat alkotott, ott nem tudott közülök hódítani és rajtuk diadalt venni semmiféle nemzetiségi terjeszke-

dés ; megmaradtak hitükben, magyarságukban mindenütt !“

Majd méltatja a nagybuzgóságú Hajnal Ábel esperes missziói alkotásait 1847—78-ig, melyeknek hirdetői : a klopódiai, dunaszentilombai, nagybecskereki, bunyaszekszárdi, pancsovai anyaegyházak, s a később visszafejlődött nagyszeredi (szredistyei) egyház.

A 80-as évek két lánglelkű apostola : a nagy lelkesedést szétárasztó Szabó János esperes és a hatalmas tetterejű Ráday Gedeon gróf gondnok — a nagykikindai, resicabányai, temesvári és lugosi egyházaknak adnak életet ; míg az állami telepítés a hertelendyalvai, újszentesi, mosnicai, szapáryfalvai, nagybodófalvai, igazfalvai, vásárosi kálvinista felepes községekben teszi lehetővé az egyházalakítást és missziói körzetek szervezését.

Ez volt a helyzet, mikor a mai kormányzók állnak Békésbánát élére. Hozzáfognak a munkához. Az előzetes tervben, annak betervezésekor s az abban foglalt program biztosítékául beszámolnak három új anyaegyház alakításáról s ezek missziói körzetének megszervezéséről ; ezek : Kevevára, Versec és Nagyszered ; mind exponált, fontos őrállomások a magyarság előretörésének és a református egyháznak.

A felsorolt régi és új, több, mint húsz egyházon és missziói körzeten kívül azonban még több, mint kilencezer református lélek számára kellett és kell egyházi életet, lelki ellátást teremteni.

Ezt székfoglalójakor „életcéljául“ tűzi ki a Békésbánát kiváló Elnöksége.

Ez életcél rendszeres munkaterv keretében tárják a legközelebbi közgyűlés elé. Anyaegyházak szervezendők a hozzájuk kapcsolt missziói körzet gócpontjaiul: Nagyszentmiklóson, Törökkanizsán, Módoscsávason, Antalfalván, Karánsebesen, Oravicabányán, Orsován, Vásároson, Bégamonostoron. Nagyszentmiklóson, Módoscsávason, Karánsebesen már befejezve az egyházszerzés küzdelmes és dicsőséges műve ; a többi helyeken is foly az akadályt nem ismerő alkotás munkája ; mire a háború zűrzavarából kibontakozik a béke epedve várt napja : úgy lehet, a befejezett alkotásra árasztja áldó fényét. Adja Isten, hogy úgy legyen ; adja Isten, hogy az új gyülekezetekben és azok beállított „angyalai“-ban beteljesülve lássák az alkotók hozzájuk fűzött minden reményeiket ; mert nagy kötelességek és kötelezettségek hordozói ők — az, új egyházak és lelkipásztoraik — a magyar református egyházzal és hazánkkal szem-

ben ; beteljesülve lássák az ő ama nagy vára-kozásukat is, amellyel a bánáti missziók anyagi segítése tekintetében az állam és egyetemes magyar református egyházunk felé fordulnak. E beteljesülés lesz az ő magasztos munkájuk nem várt, de megérdemelt koronája és jutalma.

—on.

Egyház

A beregi református egyházmegye tavaszi közgyűlése.

Dacára az otthon-marasztó sártengernek, a járhatatlan, útnak nevezett egyenes és görbe vonalaknak, aminek következtében egyik-másik lelkészárunk „per pedes“ odaképzelte magát az apostoli korba, március 23-án oly szép számban gyűltek össze a közgyűlés tagjai Beregszászon, amilyenről, — tekintetbe véve a drága fuvarokat is, — nem is álmodtunk. Némelyek tudták, mások csak sejtették, hogy egyházi életünkbe nagyon is belevágó fontos dolgokról lesz szó, — talán ez is idézte elő a szokatlan érdeklődést.

Esperesünk megint oly imával nyitotta meg a gyűlést, amit kár volt nyomdafesték alá nem adni. De miután ő egyszer s mindenkorra tiltakozott ellene, kénytelenek voltunk megelégedni csak a hallásával. *Várady Gyula* egyházmegyei gondnokunk megnyitván és megalakultnak mondván ki a gyűlést, olvasgatott az esperes időszaki jelentése, amely szerint a „csonka behivatalnoki kar és presbiterium csak nagy erőfeszítéssel láthatja el azt a munkát, amely teljes munkaerőt, egész odaadást kíván : az egyház építését“. Az esperes a helyettesítéseket csak a legnagyobb nehézségekkel tudja ellátni. Fokozta a bajt az is, hogy a halál is rendet vágott közöttünk. *Ecsedy Károly* nagylónyai, *Sipos Kálmán* tivadari, *Kazay Gyula* badalói rendes- és *Rác István* gáti segédlelkész hunytak el egy rövid félév leforgása alatt. Helyettesekért kérvényeznek a beteg lelkészek is. *Czövek János* zapszoni lelkésznek már az esperes úr kénytelen volt hosszabb szabadságot adni, *Nagy Lajos* tiszaszalkai és *Mizsák András* barkaszói lelkészeknek pedig jelen gyűlésünk adott 3—3 havi szabadságot. Ilyen körülmények között könnyen elképzelhető az a szomorú állapot, hogy pl. Badalóban hétköznap egyáltalán nincs istenisztelet, mert az azt végző tanító is megbetegedett. Tanítóink közül már 3 halt hősi halált. *Kis Endre*, *Patak József* és *Kis Lajos*. Mint új lelkészek megerősítették *Szűtor Jenő* Nagylónyára, *Tornyai János* Kigyósrá, *Szécsényi István* Kajdanóba, *Kallós Béla* Beregardóba. Ezek a választások mind *meghívás útján* és *egyhangúlag* történtek, — ugyanúgy lesz betöltve pár nap múlva a tivadari *Filep Sándorral* és a

*

badalói Kóta Lajos hetei lelkéssel. — A tüdőbeteg katonák részére gyülekezeteinkben 454 kor. 77 fillér gyűlt.

A szavazatbontó bizottság még a múlt, őszi közgyűlésünkre betérjlesztette azon jelentését, hogy egyházmegyei aljegyzőnek Joó Miklós, a harctéren másfél éven át működött, apostoli királyunktól kétszer is kitüntetett lelkésztársunk választotta meg. Hivatalos esküjét csak most tehette le s ajánlotta fel tehetségét egyházmegyénk javának az előmozdítására.

A tárgysorozat rendén most következett gyűlésünknek legfontosabb tárgya, a pénztár vizsgálatára kiküldött bizottságnak a jelentése. Bary Sándor bátyúi lelkész nevezetesen még az őszi gyűlésünkön azt indítványozta, hogy amennyiben a közpénztár állapotát feltűntető *ügynevezett* „mérleg“ nagyon aggasztó jelenségeket mutat, annak a megvizsgálására küldjön ki az egyházmegye egy bizottságot. Ez a bizottság 6 napon a legbehatóbb vizsgálat alá vette a pénztárnak egész állapotát, — lehetőség szerint megállapította a státust, azt is, hogy a pénztárban nincs ugyan semmiféle hiány; — de konstataálta azt is, hogy a pénztárnok súlyos szembetegsége miatt a könyvek vezetésére teljesen képtelen. Épen azért a közgyűlés Pap János és Nagy Ernő tanácsbírák nagy érdeklődéssel kísért felszólalásai után, úgy határozott, hogy a pénztár ideiglenes kezelését, — főleg a könyvvezetés helyreigazítását, — a hitelszövetkezeteknél levő könyvvezetés bevezetését is reá bízta e sorok írójára és Bary Gyula nagyberegí lelkészre. — Bizottság jelentése alapján megállapította a közgyűlés a legnagyobb pessimizmussal a „költsgvetést“ is, kimondván, hogy annak ellenére csak az elnökség intézkedésére lehet — utólagos jóváhagyás reményében — a pénztárnoknak fizetéseket teljesíteni. Ezzel és azzal, hogy a költsgvetéssel szemben nyomdafesték alá kerül az évi „bevétel“ és „kiadás“ is, meg lesz szüntetve az a régi anomália, hogy a közpénztár bevételeiről, kiadásairól csak 2—3 ember tudott, sőt azok sem mindent; — meg lesz nyitva az útja a közgyűlés ellenőrzési jogának. Szabályoztuk az eddigi túltengő nap- és fuvardíjakat, megállapítottuk egy összegben a különféle címeken szedett fizetéseket, anyagi erőnk szerint a legérdemesebbeknek, az esperesnek a fizetését felemeltük 280 koronával. (1500.)

Nincs tudomásunk róla, hogy a „Népiskolai Szolgálati Pragmatikában“ tervezett *népiskolai felügyelői állás* van-e már valahol szervezve; ha nincs, ha a hitünk meg nem szégyenit: büszkén hirdetjük, hogy mi, a fent említett bizottságnak a javaslata alapján, megtettük erre nézve is a kezdeményező lépést. Meg is választottuk e tisztségre az embert is: Süttö József visnyétei lelkész személyében. Az ő kezében lesznek ezután összpontosítva az összes népiskolai ügyek, fogja látogatni az iskolákat az egyes körök-

ben meghagyott tanító-körlátogatókkal. Természetesen ez a tisztség nálunk *ma* még nem az, aminek a Sz. Pr. tervezte, inkább nevezhetnők tanügyi előadónak; nem is tudjuk *ma* még úgy díjazni, mint ahogy munkája, fáradsága megérdemelné, de hiszszük, hogy a jövő megvalósítja minden, eme nagyon fontos álláshoz fűzött reményeinket.

A jobb jövő alapját véltük lerakni azzal is, hogy szerveztük az *egyházmegyei számvevői állást*, megválasztva erre, mint kiválóan alkalmast: *Bary Gyula* nagyberegí lelkészt. Beláttuk, hogy a múltban alkalmazott mód, amely szerint 10—12 ember vizsgálta a nekik kiosztott számadásokat és költségvetéseket, nem vezet az óhajtott célhoz, különösen nem az egyöntetűséghez; — mert amennyi volt a vizsgáló, ugyanannyi volt a szemüveg, az ítélet is. Esperesi megbizásból, mint számvevőszéki jegyző, már ő vizsgálta át most is az összes számadásokat, örömmel jelentve, hogy a 64 egyház közül csak 14 volt olyan, amelyek számadásának helybenhagyását egyelőre függőben kellett tartani. A számvevőszék nevében ő jelentette azt is, hogy annak nagyérdemű elnöke, Kallós Tivadar, testi gyengeségére való tekintettel lemondott, helyére a közgyűlés az esperes urat választotta meg.

Örömmel vette tudomásul a közgyűlés a szolvai anyaegyház megalakításáról szóló jelentést, — azt az egyházmegyénkben második ritka tény is, hogy a tarpai egyház részint a drágaságra, részint arra való tekintettel, hogy lelkészük, Simon Andor, náluk 40 éve teljesít már szolgálatot, az egyház pénztárából neki 1000 koronát utalt ki. Ez a tény nemcsak a szeretetnek, de ebben a rettenetes, a lelkészekre szinte elviselhetetlen drágaságban az *emberi érzésnek* is igen szép bizonyosága, — példájának a követésére azonban a többi egyházakban, fájdalom, nincs semmiféle reménység.

Egyházkerületi képviselőkül megválasztattak: Szentimrey József, Szabó Albert rendes, Mizsák Péter és Pap Imre póttagok. — Birósági ügy 4 volt, azok között egy fegyelmi, ebben a bíróság egyik lelkésztársunkat pénzbírsággal sújtotta.

Süttö Áron,

e. m. főjegyző.

Iskola

Ismétlő-iskolások vallástanítása.

(Folytatás.)

(Záró-óra az I-ső éven.)

Isten kegyelméből és gazdag támogatásával elvégeztünk egy iskolai évet. Öregebbek vagyunk egy esztendővel a testben. Öregebbek lettünk-e lélekben is? Tegyétek szívetekre kezeteiket s gondolkozatok!

Engemet az én lelkem megnyugtat az iránt, hogy megtettem kötelességemet. A jó Isten kedvezett nekem. Egész éven át megtartott egészségben és így volt lehető, hogy egy órát sem mulasztottam el, melyben veletek az egy szükséges dolgról beszélgethettem.

Most, mikor végig olvastuk szentkönyvünknek azokat az Urunk Jézus életére, cselekedeteire, beszédeire vonatkozó nevezetesebb részeit, melyekből tiszta képet alkothattok magatoknak az evangéliumokban hirdett tudományról, a váltság felséges munkájáról és ezzel amaz isteni ígéret beteljesüléséről: hiszem, szeretem hinni, hogy érzelemben, gondolkodásban, az ezek által vezérelt cselekedeteitekben nagy változás ment keresztül a ti lelketekben is. Az Úr Jézus tudományának lelkét vettétek. Ennek a léleknek át kell hatni, meg kell nemesíteni elméteknek minden gondolatát, szíveteknek minden érzését; alapját kell képeznie mindannak, ami benneteket a szó nemes és igaz értelmében emberré emel és magasztal fel.

Egyben azonban adótotoknak érzem magamat. Az első napoktól kezdve, végig az Úr tanításain, egy vezető gondolatot vehettetek ki az evangéliumokból és ez a vezérgondolat az, hogy Isten-országába *megtérés nélkül* eljutni nem lehet. A kiáltó szó a pusztaiban azzal készítette elő az Úrnak útját: *Térjete meg, mert elközéltett a mennyek országa*. Erre hívott fel az Úr Jézus minden tanítása s ez a megtérés, az újjászületés ama fürdője, mely Krisztussal egyesítve Istenhez vezet.

És ime itt, ebben érzem magamat adótotoknak, hogy bár többször foglalkoztunk a nagy kérdéssel és azzal a bibliai személyiséggel, ki a megtérést oly határozatosan predikálta; nem mutattam rá a megtérésnek ama példaképre, mely előttetek megfoghatóvá teszi, irányadó példákban tünteti fel a megtért embert.

Hallom, hallom és ellesem ajkaitok suttogásából, hogy a megtérés ama nagy példaképe nek véte ismeritek. Igen, Saul volt az, a nagy Pál apostol.

Az Úr mondá: ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten-országát. És valaki nem születik víztől és Szentlélektől, nem mehet be Isten országába.

Ezt az újjászületést látjuk Saul életéből, ki a keresztyének vérszomjas üldözőjéből az Úr erős hitű, mély tudományú apostola lett. Gyűlölködő volt, szeretetlen, gonosz. Keres minden alkalmat, kihasználnál minden eszközt, hogy ártasson a Krisztus híveinek. Vakhitű, elfogult, tévedésben van mindazok felől a dolgok felől, melyek az emberi lélek üdvösségére vonatkoznak. Elfogult farizeusi okosságára, a farizeusok által vallott elvekre. Ismeri a törvény betűit, megtartja mindazt, mi kívül fénylik, ragyog s kevély, gögös ebben a fényben, ragyogásban. És ime mégis!

Megtéréseivel és további egész életével hirdeti, hogy a megtérés útja nincs elzárva senki előtt, nem még az olyan gyűlölködő, szeretetlen, a gonoszság eszközeiben nem válogató vakhitű, gögös egyéniség előtt sem, amilyen ő volt. Mert nincs elveszve, elzárva az Úr előtt senki, mert az Úr maga keresi fel és szól hozzá, mint Saulhoz szólt: miért kergetsz engemet?

És mit cselekedett Pál? Hallottátok, olvastátok az apostolok cselekedeteiből, leveleiből. Isten lelkének ellenállhatatlan munkája új embert formált belőle. Az új ember észrevétette vele, hogy eddig rossz úton járt, hogy nem a törvény a fő, hanem a hit és nem az tartja meg a törvényt, ki parancsai ellen nem vétkezik, hanem az, aki betölti a parancsolatokat. Mint kevély farizeus, ő is kérdezhetette: kicsoda az én felebarátom? Mint apostol bátran hirdeti: nincsen sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabados. Nem dicsekszik már farizeusi göggel, sok nyelvű tudománnyal, bölcseséggel, sőt ezekkel szemben kijelenti, hogy mindazokkal az ember csak zengő érc, pengő cimbalom, mert a legfőbb törvény a szeretet törvénye. Az apostol élete a megtérés után az igaz bűnbánat által megszentelt tiszta, csodásan tevékeny és elragadó élet volt.

Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus. És amely életet élek e testben, élem azt a Krisztusba vetett hit által, mondotta ő. Hogy ez a kijelentése nemcsak szóbeszéd volt, hogy azt meg is valósította, bizonyítva látjuk az első keresztyének életében. Az első keresztyének életét bátran mondhatjuk állandó istenitiszteletnak. Nem a hosszadalmas, sallangosan cifra vallási szertartás, nem véres és vérméltű áldozatok, hanem az éneklés, imádkozás, a próféták jövendöléseinek olvasása, az apostoloknak az Úr Jézusról való tanításai, a kenyérnek megtörése, a bornak közlése, melyek az Úr megtörött testére és kiontott vérére emlékeztették őket, ez volt az ő istenitisztelejük. Ebben olvadt fel szívük minden érzelme, ezzel emelkedtek ahhoz az irgalmas Atyához, ki úgy szerette ezt a világot, hogy egyszülött Fiát adá érte váltságul. Nem keresték a fényes jeruzsálemi templomot, nem volt szükségük áldozó oltárra. Új oltárt állítottak: a szeretet oltárát. A szeretet oltárra letették áldozataikat, — egymás közt osztva meg földi javaikat. Megértették, hogy jobb adni, mint venni s valamit eggyel cselekesznek a gyülekezet kicsinyei közül, azt az Úr Jézussal cselekeszik. Az a felséges eszme, hogy mindnyájan egy vérből származunk, hogy egy Atyánk van, elvezette őket arra a megismerésre, amely szerint az egész emberiség egy szép nagy család, melyben minden egyesnek meg van kirendelt helye, a maga helyén kinek-kinek kiszabott kötelessége. Ezt a kötelességet mindenkinek magának kell elvégezni. Tartozik ezzel önmagának és teremtőjének, a mennyei Atyának. *Ki mint vet, úgy*

arat. Ez a jelszó adja meg a keresztyén ember *önálló egyéniségét*, a jogot és felelősséget. Nem új jogot, nem új törvényt, mert az Úr nem azért jött, hogy a törvényt eltörölje, hanem hogy betöltse azt. Új élet lépett ezzel a régi helyére. Az atyafiságos szeretet, az a szeretet, mely gazdagban és szegényben, magasrangúban és szolgában egyet látott: az Isten képére teremtett embert, *a testvért*. Az a szeretet, mely hivatva van arra, hogy ledöntse a válaszfalat az ember és ember közt s megvalósítsa már itt a földön a szentek egységét, azt *az új eget és új földet, melyben az igazság lakik*.

Ez a szeretet megszentelte a családi életet. Kiemelte a rabszolgaságból a nőt, a hitvestársat. Felemelte az *édes anyát*, az édes anya jogának biztosításával *a gyermek helyzetét* is biztosítva. *A kicsinyeké a mennyek országa!* Ha olyanok nem leszek, mint a kis gyermekek, mondá Urunk, semmiképen nem mehettek a mennyek országába. Tehát a gyermekek is az Úréi. Jogaik vannak. Nem tárgyak, melyekkel kénye-kedve szerint bánhat el az ember. Védelmözőjük lett az Úr Jézus, kinek csakhamar, már születésük után néhány nappal, szövetségébe vették a szent keresztség által.

Ez a szeretet, mely védte, gyámolította a szegényt, az elhagyottat, megteremtette a könyörületeség erényeit. Nemesak abban, hogy közölte vele földi javait, hanem abban is, hogy még az elesett bűnös emberben is meglátta és kereste a lelket. A bűnös ember is ember marad. Isten könyörületeségének tárgya, nem szabad tehát elzárni előtte az utat a megtéréshez. *Legyetek irgalmasok, hogy irgalmasságot találjatok*.

Am, ne közlekedjete vele, zárjátok ki a gyülekezetből *a megátalkodott bűnöst*, inti Pál apostol a hívőket. De keresztyén embernek nem szabad felednie, hogy nagyobb öröm van mennyben egy megtérő bűnös emberen, hogynem kilencvenkilenc igazakon, — kik nem szűkölködnek megtérés nélkül. Így tanította ezt Idvezítőnk. És ha ő egyszeri áldozatával elvette a világ bűneit, ha megmutatta az utat a mennyei Atya irgalmához: legyetek rajta, hogy eltévelyedett testvéretek el ne vesszen, hanem azt az utat megtalálja.

Kell-e mondanom, hogy ez volt az a mennyei kincs, mely után a bűnös ember-világ oly nagyon esengett! Az ó-világ is érezte bűneinek terhét, ezért végezte pogány és zsidó mindennapi áldozatát. De a sok áldozatban nem talált nyugtot. Ismételtette, még ha embertársa vérért kellett is érte kiontania. Megnyugvást azonban nem talált lelke, mert kevés gondolkozással is belátta, hogy az mind csak külsőség melyhez a szívnek, a belső embernek semmi köze.

Felemelni még az elesettet is, megnyugtati a gyarlóságai, bűnei miatt kétségbe esettet is, Istennek végtelen kegyelmével, ezt a hatást szülte az az édesen

biztató hívogatás: *jöjjetek hozzám mindnyájan, kik megfáradtatok, ezt szülte az a felemelő megnyugtató: bizzál, a te bűneid megbocsáttattak. És a jutalom, a megtérő jutalma? A győzedelmesnek enni adok az élet fájának ama gyümölcséből, mely nagyon az Isten paradicsomának közepett!*

Ezekkel az egyszerű, de újjászülő fegyverekkel indultak el az első keresztyének meghódítani a világot. Útjuk rögös volt nagyon. Vértanúkat teremtett, de a kiontott vér, a tántoríthatatlan hit, a krisztusi szeretet megindította s nem ritkán elragadta s megtérítette a kizsáukra kirendelt hóhérokat.

És meghódította a világi hatalmakat, a fejedelmi trónokat is. Diadala azonban csak addig volt krisztusi, míg vitézkedésének fegyvere az evangéliom volt. A fény, hatalom, gazdagság csakhamar háttérbe szorította a legfőbb törvényt, a szeretetet. Az evangéliom tiszta fényét elhomályosították az emberi találmányok, melyek Krisztus seregében egyesek hatalmát, a hatalommal való visszaélés folytán az Isten képére teremtett ember egyéniségének elnyomását eredményezték. Az egyszerű apostolok helyét elfoglalta a kiváltságos papság, melynek feje megtette magát Krisztus földi helytartójává. Az Úrvacsorája helyét elfoglalta a mise, melyet mint egykor a zsidó főpapokét, áldozatul mutattak be élőkért és holtakért. Fényes templomok épültek, aranytól, drágakövektől csillogó oltárok mellett végeztek külsőségekkel teljes áldozataikat. Az ige, a szeretet evangélioma nem zündült már meg az ajkakon, hiszen a Krisztus evangéliomát alig ismerték már maguk az áldozó papok is.

Mint ott, ama teljes időben a zsidó főpapságnál, úgy kapott lábra a keresztyén papságban is a nagyraagyás, telhetetlenség és az istenitisztelet nem volt egyéb, mint hitvány szemfényvesztés. A főpapság komédiának tekintette, de kizsákmányolta hivatását, az alsó papság yigyázott a külsőségekre, de ridegségében és tudatlanságában lelkétől, felemelő erejétől fosztotta meg azt a vallást, mely maga lélek és élet. És mikor bekövetkezett még az is, hogy a gyarló ember a bűnök bocsánatát nem Istentől várta, az Úr Jézus érdeméért, megtérésének feltétele alatt ugyan, de ingyen kegyelemből, hanem pénzért vette a papok útján a római pápától; mikor nem az Istennek lélekben és igazságban imádása, hanem a búcsújárás, csodatevő szentek, szobrok és képek imádása volt az egész vallásosság: akkor eljött, mert el kellett jönnie a nagy hitújításnak, hogy az emberi lelkek vissza vezettessenek az evangéliomhoz, a krisztusi szeretethez, mely út, élet és igazság.

És most engedjétek meg, édes fiaim (leányaim), hogy ebben az órában, mely a folyó iskolai évben az utolsó volt, hogy kérdezősködjem tőletek épen ezen befejező előadásom alapján a keresztyénség lényegéről.

Miben áll az emberi lelkek legfőbb vágya?
Micsoda feltétel alatt ígérte Urunk Jézus Krisztus az üdvösséget?

Miben áll a megtérés?

Mit mondunk a megtért emberről?

Az újjászületett embernek mi a legfőbb törvénye?

Melyik parancsolatba foglalta ezt az Úr Jézus?

Az első és nagy parancsolat kihez emeli az ember lelkét? Az elsőhöz hasonló második parancsolat milyen hatást gyakorol az emberi társadalomra?

Az első és nagy parancsolat betöltése milyen viszonyba helyezi az embert Istennel?

Ennek a viszonynak mi az eredménye?

A fiúságot ki szerezte meg az emberiségnek?

Mivel szerezte meg?

Van-e szükség további áldozatra?

Ezt az áldozatot hogyan szerezhetjük meg mi?

Érdemünk-e a megigazulás?

Ha kegyelem: szerezheti-e meg ember az embernek? (Megigazulunk hitből, Isten kegyelme által, az Úr Jézus érdeméért stb.)

A második nagy parancsolatnak mi a mértéke?

Mi az eredménye? Egyesekre, a családi életre, a gyermekekre?

(Legyetek irgalmasok, hogy irgalmasságot találjatok.)

Miben áll az ember irgalmassága?

Kötelességünk-e a megbocsátás?

Isten irgalmasságának mi az alapja? (Úgy szeretete Isten a világot stb.)

Az ember irgalmasságának mi az alapja?

Mikor imádkozunk ezért?

Minden napi érzésünk, imádságunk legyen ez!

Alljatok fel. Mondjátok el együtt ezt a felséges imádságot: Mi Atyánk!

Enekeljünk: Dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás stb.

(Vége.)

—dr.—

Közélet

Tükörcserepek.

26. Ad vocem: „Kapanyél“.

Arra a kapanyélre gondolok, amelyre a nagy-rábéi kurátor szokott támaszkodni, midőn kihallat-szik szántóföldjére a reggeli harangszó. Ez a kapanyél aztán eszembe juttatja a régi mesét az ifjú poétáról, kiből atyja bottal akarta kiverni a költői hajlamokat. Az ifjú poéta veretés közben sem tudta megtagadni magát s hexameterben jajveszékelt ilyeténképen:

„Vae mihi care pater, nunquam versificabo!“

Bocsásson meg nekem F. Varga Lajos kollégám, ha a gyülekezet nélküli templomozás ügyéről szóló, legutóbbi írásaiban is ráismerek a magát megtagadni sohasem tudó, nemes hevületű, fentszárnyaló, *idealis lelkű* poétára. „Az ő emberét“ attól a bizonyos kurátortól csakugyan ég és föld választja el, de sajnós, a prózai, a *realis* élet mérhetetlenül nagyobb számban tünteti föl az afféle „assessorokkal komázó, pökhendi“ kurátorokat, mint az általa oly szépen megrajzolt, tiszteletreméltó, jó érzésű, egyszerű embereket.

De ettől eltekintve is — szerény véleményem szerint — ezekben a kegyetlenül nehéz, vérzimankós időkben nem szabad nekünk olyan könnyen átsiklanunk az efféle konfessionális kérdések felett.

Elhiszem, hogy F. Varga Lajos tud imádkozni az ő felebarátaiért anélkül, hogy az *ex opere operato* dogmája eszébe is jutna. De vajjon tudnak-e mások is a vele együtt imádkozó hívek seregéből, melynek az egyetemes papság elve szerint ő is csak egy tagja. Egy a többi közül.

Ha mi a „szent nép s királyi papság“ nélkül is tudunk templomozni, akkor meg se ütődünk a dogmatikailag képzetlen, de vaslogikájú magyar konklúzióján. — „Ni-ni, hát így is lehet? Rendben van, akkor felesleges nekem a templomba járnom. Ott a pap, imádkozzék helyettem, — legalább nem fizetem hiába!“

De tovább megyek s az *ex opere operato* imádkozásnak egy szomorú következményére hivatkozom — a saját tapasztalatomból. A háború kezdetén egy vasárnap szószékről figyelmeztettem a hiveimet, hogy a hétköznap reggeli harangszó nemcsak az iskolás gyermekeknek szól, hanem templomba hívja a felnőtteket is. Ennek a minden kapacitáció nélküli, egyszerű figyelmeztetésnek meglepő eredménye lett. A mezőgazdasági munkák kellős közepén, nap, mint nap, rendes számú gyülekezettel együtt imádkozhattam a hazáért, a békéért s — érettünk küzdő véreinkért. Nem lankadt a buzgóság ősz jöttével sem, a tél pedig más időkben is egészen a miénk. Hanem tavaszra már nagyon sok lett a katonának behívottak és hadimunkákra besorozottak száma s nagyobbára asszonyokból álló hétköznapi gyülekezetem létszáma a sürgős tavaszi munkák idején erősen megcsappant.

3—4 asszony-atyánkfia azonban kitartott rendületlenül — a háború első évfordulójáig. Ekkortájban történt, hogy valami alattomos betegség lecsapott a lábomról s hosszú hónapokig távol kellett lennem gyülekezetemtől. Mire hazakerültem, épen az a 3 legbuzgóbb hívem került a szomszéd faluban székelő nazarénus próféta karmai közé. Miért épen ezek? Azért, mert már korábbi buzgóságuk sem volt természetes, mert az ő imádságuk nem volt egyéb, mint az Isten csapásától reszkető lélek gyáva szepe-

gése, mint mechanikus eszköz, mely által háborúban levő szeretteik életét megtarthatni vélték, szóval azért, mert ezek az együgyű lelkek is — bár t d-tomon kívül ex opere operato imádkozának már a mi templomunkban is.

Az már nem ide tartozik, hogy az apostolkodás céljából a múlt vasárnap este ismét átrándult ragadozókat a derék vakszikkfalvi református ifjak, bár még mindig nincsenek „ifjúsági egyesületbe” tömörítve, irgalmatlanul kilocsolták a faluból.

De azt még, mint ide tartozó dolgot megemlíthetjük, hogy nem egy református katona visel már a mellén, vagy sapkáján Szűz Máriás érmet, amit valamelyik hadikórházban kapott emlékül, talizmánul, bizonyára nem — diakonissáktól.

„Idekint a fronton, — írta a minap egy katolikus lelkész, — mindnyájan katolikusok vagyunk”. Jó lesz ügyelni a nyájnak itthon maradt részére is. Kétségbeesés, vagy tudatlanság ámitók karjaiba ne kergesse hiveinket. Mi pedig, hevitse bár lelkünket a legnemesebb, a legidealisabb intentio, ne adjunk alkalmat a félreértésekre! A konfessionális karakter szigorú megőrzése és kidomborítása, — úgy látszik, — épenséggel nem „felesleges jó cselekedet” a mostani mindenképen veszedelmes időkben.

27. Ingyen vettétek, ingyen adjátok.

Ezt a bibliai intést meg a csatári kurátor citálta a fejünkre a tavalyi kanonika visitatio alkalmával, midőn is előtte, hogy-hogy nem, a stóla-ügy rendezéséről, akarom mondani, rendezetlenségéről beszélgettünk.

Lehet, hogy másutt a szűkmarkúság áttal a bibliára hivatkozni önigazolás céljából, de bizonyos, hogy ez az ügy is egyike azoknak, amik — inter nos — általános panasz tárgyai, de amelyek a nyilvánosság levegőjében már „kényesek”, illetlenek, bolygatásuk veszedelmes, — ergo: agyonhallgatandók. Pedig ezt az ügyet elő kell venni újból és újból, míg mindenek teljes megnyugtatóra vezető módon rendezést nem nyerend.

Elő kell venni először is azért, mert a konventnek (vagy egyházkerületnek?) az az intézkedése, mely a presbiteriumok hatáskörébe utalta a rendezés ügyét, a semminél is kevesebb és rosszabb intézkedés vala. Sok helyen a lelkész szóba sem merte hozni a dolgot, hisz jól tudta, mi lesz a válasz: Ingyen vettétek, ingyen adjátok! Vagy, ha ilyen mereven és kegyetlenül nem tértek is ki a rendezés elől, olyan megállapodások jöttek létre, amelyekbe a lelkész kénytelen-kelletlen belenyugodott ugyan, de amelyek máris újabb panasz és keserűség tárgyai.

Régi díjleveleink legtöbbjének ez a záradéka: „Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint”. Véges elmém nem bírom felfogni, miért nem akarja,

vagy miért nem meri a mostani kormányzó egyházkerület ezt az ügyet felsőbbbségi úton elintézni, mint elintézték volt hajdan atyáink.

A sok keserűséget és ellenszenvet előidéző presbiteriumi húzavona helyett nemdenem rövidebb és helyesebb lenne kihirdetni a szószeréről:

„A főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés ez s ez számú végzésével ezennel elrendelte, hogy ennek utána keresztelestért 5 korona, esketésért 10 korona, temetésért pedig, ha imás 15, ha predikációs 20 korona stóla fizetendő”. Punktum.

Eleinte bizonyosan sokallani fogják az atyafiak e stólát, de nyugodtak lehetünk a felől, hogy e stóla-emelés mellett sem fog kevesebb bor elfogyni a keresztelestől és lakadalmakon s viszont a temetkezéseknél kifejtett pompázó hajlandóság sem fog csökkenni emiatt csak egy vonalnyt is.

De rendezni kell ezt az ügyet bizonyos magasabb szempontokra való tekintettel is.

Az az elv, hogy „ingyen vettétek, ingyen adjátok” a mai viszonyok közepett, szolgálatunk értékének a lekicsinylését, sőt semmibe sem vevését foglalja magában. S ezt az elvet, sajnos, érvényesíti velünk szemben nemcsak a misera plebs, hanem a vármegye, a szolgabíró, a jegyző, az állam, szóval mindazok a világi hatalmasságok is, kik Máté evangélistát hírből sem ismerik.

Jön pl. a rendelet a vármegyétől: „Tessék lemásolni vagy 98 esztendei anyakönyvet a megyei levéltár számára”. A munka díjazására fedezet nincsen ugyan, de hát minek is, hiszen „ingyen vettétek, ingyen adjátok”.

Mindenféle hagyatéki, bűnügyi, illetőségi, katonai etc. ügyekben anyakönyvi kivonatok adandók bélyeg- és díjmentesen, gazdasági egyesületek, szövetkezetek s más népjóléti intézmények szerveződések és igazgatandók, tudóvész elleni küzdelemben, a hadi és nem hadi jótékonyság széles mezején s általában mindennemű kulturális munkák mezején buzgólkodni lánggal, hévvel s azután szemérmesen elsompolyogni onnan, ahol a kevésbbé érdemesek megjutalmazása történik. S mindezt annak az elvnek az alapján: „ingyen vettétek, ingyen adjátok”.

Ha a köldöknézők szerzetrendjébe tartoznánk, vagy ha Stilités Simon módjára valami magas oszlop tetejéről tétlenül szemlélnők a világ folyását, akkor talán megélnénk valahogyan e mellett az elv mellett is.

A tisztességes megélhetés eszközei nélkül azonban lassan-lassan elveszítjük mindazt, amit csak ugyan ingyen vettünk és ingyen adtunk mindenkoron: a lángot, a hevet, a kedvet és lelkesedést hivatásunk magasztos feladataival szemben. Ne várjanak erre azok, kiktől sivár anyagi helyzetünk rendezésének ügye függ.

Papp László.

Tudomány

Jézus történeti létezésének legújabb megtámadása.

(Folytatás.)

Jézus történeti létezése védelmezőivel szemben más ellenvetést is tud Gj. felhozni (431. lap. Jegyzet.). A tréfát, — úgymond Jülicher, — melyet a tárgyalásnál magának nyújt, nem veszem rossz néven tőle. Az ősevangéliom-gyárosok minden jogot megadtak neki ahhoz. Hogy egy ős-János evangéliom feltalálásától még csak a jövőben tart, mutatja, hogy az idetartozó irodalommal nem maradt kontaktusban. „Szép, — mondja Gj., — de hogyan magyarázható meg a sajnos körülmény, hogy mindezen ő- és ősevangéliomok elvesztek?”

Az első s második században az ő-keresztyén irodalom mily nagy tömege tűnt el s mily kevés, gyakran az is csak véletlen folytán, egyetlen kéziratban maradt reánk anélkül, hogy igen sok esetben megfejlthetők, miért érte az a sors az egyik iratot, amely a másik hasonló lényegűt megkímélte! Mint pl. a sardesi Melitótól a 4. századon túl csaknem semmi sem maradt fent s a régi apostolrománok mily soknemű átváltozáson mentek keresztül, hogy legalább ezen a módon még újabb izléstől megmenekedjenek. Az egyház alapos tisztogatást végzett nemcsak az eretnek, hanem saját iratai körül is! És semmi esetre sem mindig évszerűleg, mivel alaposan, hanem alaposan, mert sok kiment a divatból. De Gj.-nak, mint historikusnak, oly meglepő naív nézete van e tekintetben: „Hogyan engedhette az egyház saját létjogosultságának dokumentumait eltűnni?” kérdezi Gj. S a Jézus életével foglalkozó theologusok szájába azt a hihetetlen vélekedést adja: amaz őssiratok inkább biográfiák, inkább tisztán emberiek voltak az egyház izlésére nézve! „Ha az evangéliomok — folytatja tovább Gj. — eredetileg kegyes költemények voltak, melyek egy mithoszt historizáltak, akkor általában fölfogható, hogy a régiebb produktumokat a modernek kiszorították s végre eltűntették. Ha azonban azok kezdettől fogva az Istenember hiteles biográfiái voltak, tehát mennél régebbiek, annál becsesebbek, a legrégebbiek meg épen szemtanúktól eredettek, tehát mindenik birtokosnak, sőt magának a győzedelmes egyháznak legnagyobb kincsei voltak ezek: miként gondolható el, hogy ezek eltűnhettek?” E logika — úgymond Jülicher — érthető volna, ha az ő-keresztyéneken Gj. és barátai szelleme lakott volna. Ha azokat a keresztyéneket a 18 század múltán beálló tudományos mozgalomra való tekintettel aggodalom töltötte volna el létjogosultságuk dokumentumainak elvesztése miatt, úgy ők mindenesetre a legrégebbieket s leghitelesebbeket „félelemmel és rettegéssel“

őrizték volna meg. De arról az ő-keresztyén egyházzól, melynek meg volt Krisztusa s az ő Lelke minden adományaival, lehet-e groteszkebb képzetet kikösködni, mint amilyen épen a Gj.-é, melyet nyilván a kanonizálás folyamatának első stádiumában történt események sejtelve nélkül alkotott. Kellett-e akkor a kor, hitelesség, szemtanúság biztosítékait kérni, amikor azokban Isten Fiának tettei voltak feljegyezve? Az anyag bőségét, teljességét, szemléltetőségét, népiességét s talán az előadás méltóságát és súlyát kívánták meg. Az aggodalom föl nem merülhetett, hogy talán az egyház elveszti a talajt a legrégebb dokumentumok elvesztésével, nem merülhetett föl a lelkesedés ama korszakában, amidőn az egyház még nem iratokból, legkevésbé hiteles evangéliomokból élt. Ha az egyháznak rossz lelkiismerete lett volna, ha arról az egyről tudata lett volna, hogy Jézusban csak egy „mithosz van historizálva“, akkor igen; de akkor is csak Gj. tétele elfogadásával csodálkozhat valaki némely evangéliomok elvesztése felett. Valóban sok evangéliom nem tartozhatott ezekhez. Gondolt-e Gj. Lukács evangéliomának prologusára, midőn ezen megjegyzéseket megírta?

Juhász László,
református lelkész.

(Vége következik.)

Irodalmi szemle

Mennysorság kapuja. Imádságok confirmált és felserdült ifjak és leányok számára. Írta: Szolnok Gerzson, hajduböszörményi református lelkész. Debreczen, 1916. Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatala. Kis 8°. 167 l. — E zsebkiadású, kis imádságos könyv hivatott imáiró munkája és érezhető hiányt igyekszik pótolni. A felnőttek számára van számos szebbnél-szebb imakönyvünk, de nagyon kevés van az ifjak részére. Úgy tekinthetjük ez imádságos könyvet, mint az ifjúság lelki gondozása érdekében végre megindult s hovatovább nagyobb hullámokat verő munkásságnak egyik hathatós elősegítőjét. Épen abban a korban törekszik az ifjúságot Istenhez vezetni, amikor az iskolából kiszabadulva, leginkább ki van téve a test és világ minden csábításának és veszedelmének. Melegen üdvözljük tehát a jó gondolatot, mely ebben a könyvben megvalósult, még pedig valóban dicséretre méltó módon. Az imádságok nemcsak tárgyilag megfelelők, hanem tartalmilag is Istenhez emelők, belső áhitatra és buzgóságra gerjesztők. Van a kis zsebkönyvben a hétköznapi, vasárnapi, bűnbánati és ünnepi imádságokon kívül több alkalmi imádság is az ifjúság életében előforduló fontosabb alkalmakra és kedélymozdulatokra. Az izlésesen bekötött imakönyv ára 1 korona 20 fill. Megrendelhető a kiadónál. Most, amikor a konfir-

mációk következnek, különösen ajánljuk lelkészeink, hitoktatóink és tanítóink figyelmébe.

Folyóirat és lapszemle.

Igehirdető. 1916 április. Nyolc szép beszédet hoz az Igehirdető legújabb száma, ezek közül az első bőjti (Mészáros Jánostól), a második háborús (Duszik Lajostól), a harmadik virágvasárnap (Szücs Józseftől), a negyedik és ötödik nagypénteki (az előbbi norvégból dr. Szeberényi Lajostól, az utóbbi dr. Tóth Lajostól), a három utolsó husvét (F. Varga Lajostól, dr. Tóth Lajostól és Kiss Samutól). A lapnak ez a száma 1 kor. 20 fill. Kiadóhivatal Nagybánya, Hid-utca 19.

Keresztyén Lelkipásztor. 1916 március 15. A tartalmas, gyakorlati belmissziói folyóirat eme legújabb száma a szokott színvonalon álló cikkekkkel jelent meg. Kedvesen üdvözljük benne „A Tisztelendő Asszonynak” című új rovatot, mely a lelkészek feleségei számára közöl olyan tudnivalókat, amelyeknek birtokában hitvestársuknak hűséges segítői lehetnek. A kis gyermekek nevelésére legyen szabad azt megjegyezni, hogy a „Hozsánna és Hallelujah énekeskönyvecskék igen sok kedves könnyed dallamú” énekei mellett nem szabad megfeledkezni a mi Énekeskönyvünk zsoltáiról és dicséreteiről sem. A folyóiratot Nyáry Pál pécsi református lelkész szerkeszti.

Az Út. 1916 február—március. A szokásos rovatokat a szerkesztők átgondolt, tartalmas dolgozatai töltik ki, amelyek jórészt folytatásai már megkezdett tárgyak taglalásának. Új rovat az egyházi ének és zene, amelynek rovatvezetője Seprődi János. — Ugyancsak az éneküggel foglalkozik I. L. „Kis énekeskönyv” cím alatt, felvetvén azt a gondolatot, hogy az iskolás gyermekek részére nem volna-e jó szemelvényes kis énekeskönyvet kiadni? Érdekes jelenség az is, hogy Az Út „Az igazi papné” címen Szabó Miklósné Kenessey Sarolta tollából hoz bájos és kedves fejtegetést a lelkész feleségéről; szóval ez a tárgy olyan, amely méltán foglalkoztatja az elméket több helyen is.

Ébresztő. 1916 március. Ez a gondosan szerkesztett ifjúsági lapunk jelen számával is igazolja, hogy fontos misszióját átérzi és annak teljes mértékben megfelel. Ajánljuk minden keresztyén ifjúnak s a vezetőknek. Kiadóhivatal Budapest, VIII., Főherceg Sándor-u. 28.

A Sárospataki Református Lapok folyó évi 12. száma vezető helyen közli *Karászy Benő* cikkét, mely a lelkészválasztás kérdéséhez szólás kapcsán az egyházkerületi elnökség által való kinevezést javallja.

Nagypéntek és Husvét. E címen egy füzetet adok ki a jövő hó közepére, úgy, hogy a rendelők a nagyhétre megkapják postán. Tartalmaz 3 egyházi beszé-

det. A füzet ára 80 fillér. *Pérez, vagy postabélyeg be- küldése ellenében a füzetet pontosan megküldöm a megrendelőknek.* A füzet tiszta jövedelmét a mezőlaborci református templom javára adom. Léva, 1916 március hó 23. *Birtha József,* reform. lelkész.

Különfélék

Sárospatak.

Aki sohasem járt Sárospatakon, képzeletében az is maga előtt látja most a sárospataki öreg kollégiumot, melynek — úgy látszik — gyökerén van a fejsze.

Olvastuk a sárospataki akadémiai tanári-kar bőven megokolt indítványát, a kollégium akadémiai tanszakainak Miskolcra áthelyezése iránt. Ha nem volnánk teljesen meggyőződve a tanári-testület legjobb szándékairól, tárgyilagosságáról, minden kérdést részletekig megvizsgáló alaposágáról s ha a határozat nem egyhangúlag hozott volna: még akkor sem mernénk most azt állítani, hogy a kívánság nem helyénvaló. Hiszen a tanári-kar az áthelyezés gondolatát minden vonatkozásában jól megfontolta, minden előzményt ismer s minden következményre biztonnyal provideál. Mi ellenben, — kik csak most tudunk erről a tervről s most olvassuk a mellette szóló érveket, — legfeljebb egy-egy töredékes észrevételt tudnánk tenni, — azokat is nyilván hiába, mert a tanári-kar kétségkívül gondolt azokra a kérdésekre is, melyeket mi felvethetnénk; — mint például, hogy az akadémiai tanszakoknak Miskolcra áthelyezését a Sárospatakon megmaradó gimnázium ne szenvedje meg és hogy a sárospataki kollégium országszerte híres könyvtárának se szomorú elaproszására, se bármelyik intézeti részre nézve használhatatlanná tételére ne kerüljön sor.

Mondom: nekünk innen messziről s most, a terv első hallásakor hiábavalóság volna vitatkozni; megnyugosunk abban, hogy az áthelyezést minden észok támogatja s őszintén kívánjuk, hogy az áthelyezés járjon a remélt sikerrel.

Am azt nem tilthatja senki s bizonyára nem veszik rossz néven a kollégium Miskolcra áthelyezésének buzgó apostolai sem, hogy borongó érzésekkel gondolunk erre a változásra. Debreczen után im Sárospatak is... Mert hiába vigasztaljuk magunkat, hogy Debreczennek csak megvan a főiskolája, melyben — bár új formák közt — régi szellem lakik; meg hogy a sárospataki kollégium megmarad, csak épen Miskolcra lesz a lakása; s hiába lehet igaz egyik úgy, mint a másik, a debreczeni akadémia nincs meg és a sárospataki akadémia nem lesz meg.

Mi hisszük, hogy a debreczeni kollégium megtörtént nagy átalakulásából egyetemes magyar református egyházunkra áldás fakad. Reméljük, hogy a sá-

rospataki büszke múlt Miskolczon új dicsekedéseknek lesz a táplálója. Ám a most élő nemzedéknek, melynek nagyértékű része van e kollégiumok megszentelt falaihoz a legszebb emlékezőekkel hozzákötve, mindvégig fájó érzés lesz e drága kötelékek kettészakadása.

Ne essék zokon senkinek az a forró könyvesep, mely hull a szemünkből Sárospatakért, a mi régi, kedves, tisztelt, szeretett ellenfelünkért.

(nb.)

Széniori beiktató. Március hó 25-én délelőtt 11 órakor volt Ördög Lajos kollégiumi szénior ünnepélyes beiktatója. Az illusztris hallgatóság előtt dr. Kun Béla kollégiumi igazgató érzésteljes szavakkal emlékezett meg a folyó iskolai évre választott, de a harc-téri sebében elhunyt Imre János széniorról, majd felszólította az új szénior értekezésének fölolvására. A felolvasás után szintén a kollégiumi igazgató üdvözölte a beiktatottat, felhíván különösebben arra, hogy a kollégium tisztos tradícióit esküdt társaival egyetemben kegyelettel ápolja. Végül a szénior mondott köszönő szavakat. Az ünnepséget a Kántus éneke nyitotta meg és zárta be.

Vallásos-estély. A debreczeni egyházban Uray Sándor lelkész 1912 novembertől kezdődőleg a kollégiumi oratóriumban vallásos-estélyeket rendezett. E mustármagnyi kezdetű estélyek rövid idő alatt oly látogatottak lettek, hogy százával voltak kénytelenek visszamenni a később érkező áhítozó lelkek, mivel nem volt számukra hely. Ez a körülmény arra készítette a rendező lelkészt, hogy a Kossuth-utcai templomba tegye át az estélyek megtartásának további helyét. Ez év március 26-án volt az első vallásos-estély a Kossuth-utcai templomban, mely minden várakozást felülmúlt. A templomot csak ó-esztendő utolsó délutánján ha látogatják ennyien; zsúfolásig megtelt. Ez első alkalommal előimát mondott Uray Sándor lelkész és bibliát magyarázott Szele György lelkész. Ekkor mutatkozott be a „Református Templomi Vegyeskar“, mely gyönyörű két szép énekszámával tanújelét adta nagyrahitottságának és reményteljes jövőjének záloga ez első szereplés sikere. E vallásos-estélyek műsora általában a következő: Fennálló ének a XC. zsolt. 1. v. Előének. Előima. Közének a 74. dics. 6. verse. Vegyeskar. Bibliamagyarázat. Rövid utóima. Hirdetés. Szóló- vagy karének. Közének. Felhívjuk debreczeni és vidéki olvasóink figyelmét e puritán közvetlen meleg estélyek iránti érdeklődésre és látogatásra.

A debreczeni templomokban a hétköznapi harangozás úgy történt, hogy március 15-től október 5-ig reggel hét órakor, délután 3 órakor, október 6-tól március 14-ig reggel nyolc órakor, délután 2 órakor harangoztak. Újabb intézkedés szerint ezen-

től március 31-én fog kezdődni a hétórai harangozás.

A Debreczeni Tanári Kör március 18-án élénken látogatott gyűlést tartott. Rábold Gusztáv: *Leánygimnáziumaink* c. nagyérdékű előadásával kapcsolatban a kör kimondta, hogy a leánygimnáziumok reformja a fiú-középiskoláéval egyidejűleg oldandó meg s amennyiben a leánygimnázium ismét a felső leányiskolán épülne föl, a kettéválasztásnak legalább is a III. osztállyal kell kezdődnie. Ugyanakkor a felső leányiskolák reformja is keresztül viendő. Második pontul Révész Lajos: *Istenek gyűlése a görög Olympuson* c., mindvégig szellemes fölolvása szerepelt. A klasszikus nevelés érdekében mondott e kedves hangú Védőbeszédért hálás köszönettel adózott a kör.

Jézus élete a debreczeni református leánynevelő-intézetben. A debreczeni református leánynevelő-intézet, március hó 27-én délután, növendékei számára kedves és megható előadást rendezett. Jézus életét mutatták be mozgó-filmképeken, művészi fölvételekben. Buracu Korjolán helybeli gör. keleti táborigényes volt szíves erre az alkalomra idekölcsonőzni vetítógépét, melyet maga is kezelt. A nyolc filmrészlet bemutatása alatt orgonán játszott Szele Miklós vállastanár és 10 alkalmi szóló-éneket adtak elő felváltva: Tóth Rózsika úrleány, internátusi nevelőnő, Bakaisz Margit és Spangl Margit képezdei növendékek, orgonakisérettel. A filmek között pedig Labossa Lajos ev. segédlelkész ismertette az egyes filmek tartalmát rövid magyarázó előadásban. Az előadáson a tanári-kar, valamint a leánygimnáziumi, felsőbb leányiskolai és tanítónőképezdei növendékek vallás-különbség nélkül megjelentek s az előadást feszült figyelemmel s a legmélyebb megindultsággal nézték végig. A 10 filléres belépti díj mellett 40 korona gyűlt össze, melyből 24 korona a tiszta jövedelem, ami hadi jótékonyági célra fog fordíttatni.

Asztalos György, a nagykarolyi református egyház érdemekben megöszült lelképásztor, 70 évi áldásos munkássága után, magas korára hivatkozással, egy esztendei szabadságot nyert. Ezen időre helyettes-lelkészül Kürthy Károly helybeli segédlelkész, hitoktató bizatott meg. Vezesse a 94 éves agg Áront hátralevő élete ösvényén Isten kegyelme, kinek jobbján „gyönyörűségek vannak örökké“.

Szatmáron 1916 március hó 19-én vallásos-estély volt, amelyen Boros Jenő lelkész imádkozott, Haypál Benő beszédet tartott. Zongora-, hegedűjáték és szavalat töltötte be a többi számát a jól sikerült estnek.

Halljátok-e? ... címmel F. Varga Lajos nagy-rábéi lelkész hangulatos, lelkesítő költeményt írt, amelyben a mezőlaborczi templom megépítésére buzdít. Erre a nemes célra már 1005 kor. 45 fill. gyűlt össze önála s mi őszintén kívánjuk, hogy lelképász-

toraink ez alkalmi költemény terjesztésével is járuljanak hozzá a mezőlaborezi templom felépítési költségeihez.

Sub auspiciis regis fogják felavatni orvosdoktorrá kollégiumunk egyik volt jeles növendékét: Görgei Mártont, aki az orosz fogságból hazaszökve, kitüntetéssel tette le utolsó orvosi szigorlatát is. A kiválóan derék, rokonszenves, nagytudományú és tehetséges ifjút ez alkalomból őszinte szívből és büszkeséggel üdvözljük.

A **mezőtúri református főgimnázium** hangversenyének jövedelmét, újabb értesülésünk szerint, úgy osztották meg, hogy 300 koronát adtak a Kárpátokban felépítendő Diákfalvára, a március 15-én tartott emlékünnepejé jövedelméből pedig 260 K-t a mezőtúri hadiárva-alapja javára fordítottak.

Vallásos-estély Nagykárolyban. A nagykárolyi „Protestáns Társaskör”, mint minden évben, úgy e nehéz időkben is megtartja vallásos-estélyeinek sorozatát. Ismeretterjesztő, hitépítő felolvasások, hazafias, vallásos költemények szavalása, az evangéliumokból merített szabad előadások alkotják a műsort. Rédei Károly ev. lelkész és Kürthy Károly református hitoktató lelkész buzgó munkássága nagyban előmozdítja az elmék megvilágosodását, a hitélet erősödését. Legközelebbi estélyein Rédei Károly, Luby Géza (világi, árvaszéki ülnök) és Kürthy Károly olvasnak fel. Március 16-iki estélyen utóbbinak két felvonásos alkalmi színjátéka is színre került, sikert aratva. Ezenkívül fiú- és leánynövendékek szerepeltek szavalattal. A kitett persely összege jótékony célra fordítatik.

A **nagykárolyi református egyházmegye** tavaszi közgyűlését április hó 12-én, Nagykárolyban tartja meg.

Példaadó hírek Nyírmeggyesről. *Egyházfentartási alap.* 1915 december 3-án elhalálozott Katona József presbiter egyszáz koronát hagyományozott az egyháznak „egyházfentartási alap”-ra. Március hó

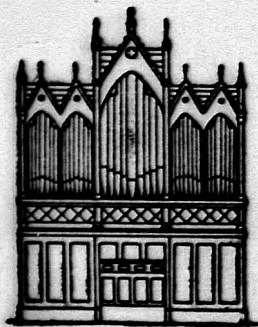
17-én Felföldi Lajos és felesége Szentmiklósi Terézia, házasságuk 25. évfordulója alkalmából ugyancsak az egyházfentartási alapra 100 koronát adtak át a lelkész kezébe. *Drágasági pótlék.* A március hó 26-án tartott presbiteri gyűlés, a türethetetlen drágasági viszonyokra tekintettel, a kérelmező két tanító részére 200—200 K-t szavazott meg. Ezután Kádár Sándor községi bíró és presbiter azt indítványozta, hogy, ha már az ifjabb tanítóknak, kik kevesebb időt töltöttek az egyház szolgálatában, segítségükre siet az általános érzett drágaság között a presbiterium: nagyon méltó és igazságos dolog, hogy a már 28 éve köztük működő lelkész iránt is gyakoroljon méltányosságot. Ez alapon Tukacs Lajos buzgó lelkészüknek 30 százalékos drágasági pótlékot szavaztak meg, ami 528 K-t tesz. Ily előjáróság, mely megérti az idők intőjeleit s tudja méltányolni az egyház szolgálait, méltó arra, hogy nemes cselekedetével világoljon s mások elé példaképen állíttassék.

A **Vörös-Kereszt-egyet** debreczeni fiókja március 26-án délelőtt tartotta nagy érdeklődés mellett évi rendes közgyűlését. A gyűlés kimagasló pontja volt a nyomtatásban is megjelent évi jelentés, amely beszámol arról az áldásos munkáról, melyet az egyesület az 1915. év folyamán kifejtett.

A **Magyarhoni Evangélikus Lelkészek Egyesületének** választmánya március hó 28-án, a Deák-téri kis tanácsoromban rendes ülést tartott.

Amerikai olvasóinkkal tudatjuk, hogy a legközelebbi, azaz április 8-án megjelenő számunkat már csak azoknak küldjük meg, akik előfizetési díjaikat a folyó évre beküldték.

Tartalom: — on, A Bánátról. — Egyház: Sütő Áron, A bánáti református egyházmegye tavaszi közgyűlése. — Iskola: — dr — Ismétlő-iskolások vallástani-tása. — Közélet: Papp László, Tüköreserepek. — Tudomány: Juhász L., Jézus történeti létezésének legújabb támadása. — Irodalmi szemle. — Különlék. — Melléklet: Hivatalos értesítő 14. szám. Pályázat.

2--10.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításokon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 60 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltébb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1550—1916. szám.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteleltü
Esperesi Karához.

Valamennyi középfokú iskola Tekintetes Igazgató-
ságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi március hó 15-én 4046. eln. sz. alatt a közvetlen felügyelete alatt álló iskolákhoz inézett leiratát alább azzal a kéréssel közlöm Nagytiszteleltüségedel, — a Tekintetes Igazgatósággal, — hogy saját hatáskörében az abban foglaltakat a lehetőségig megvalósítani méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok
Debreczen, 1916. évi március hó 19.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
4046—1916. eln. szám.

S ü r g ö s !

Az elemi és középfokú iskoláknak.

A mai rendkívüli viszonyok között minden termelő erő felhasználása gazdasági szükségesség és erkölcsi kötelesség. Ezért gazdasági és nevelési szempontból egyaránt kívánatos, hogy a mezőgazdasági termelés biztosításában, erejéhez mérten, de tanulmányai kára nélkül, a tanuló ifjúság is közreműködjen. Erre alkalmas mód az, ha az ifjúság hozzátartozóinak gazdasági munkáiban részt vesz, más gazdálkodóknak segítségére van s az iskola vezetése alatt, eddig termelésre nem használt területeken konyhakerti növényeket termel. Felhívom ennél fogva az elemi népiskoláknak, polgári iskoláknak, gimnáziumoknak, reáliskoláknak, felsőkereskedelmi iskoláknak, felsőbb leányiskoláknak, tanító-, tanítónő- és óvónőképzőintézeteknek vezetőit, hogy az ifjúságot a termelésben való közreműködés jelentőségére figyelmeztessék. Értessék meg azokkal a tanulókkal, akik az iskolai időn kívül, vagy az eddigi rendeleteimben engedélyezett menesítések igénybevételével hozzátartozóik gazdasági munkáiban részt vesznek, hogy ilyen munkájuknak odaadó végzésével is a haza iránt tartozó kötelességet teljesítenek. Buzdítsák — a kölcsönös segítség elvére utalással is — azokat a tanulókat,

akik az említett módon igénybe véve nincsenek, de körülményeiknél fogva a mezőgazdasági munkában jártasak és erre képesek, hogy községbeli, segítségre szoruló gazdálodóknak a termelésben segédkezzenek. Végül pedig igyekezzenek ott, ahol a helyi viszonyok erre alkalmasak, a fentebbi módokon igénybe nem vett, önként jelentkező s testileg fejlettebb tanulókból a konyhakerti termelés céljaira, az alább részletezendő módon, termelő csoportokat szervezni. Az ilyen konyhakerti termelés, eredményessége esetében, gazdasági hasznossága és a közös munkával járó nevelő hatása mellett munkával szerzett, tehát tiszteletre méltó anyagi előnyt is nyújthat s a termelésben résztvevők kétszeresen tennének eleget a nagy idők hívásának, ha e munkájuk gyümölcséből az elcsesztett hősök árváinak javára áldoznának.

A konyhakerti növények termelésének szervezési módjára nézve, mihez tartás végett, a következőket közlöm.

A termelésre, amennyiben e célra megfelelőek, elsősorban az iskola birtokában levő s művelésre nem használt területeket (iskolakert, udvar, játszótér) kell felhasználni; ezenkívül alkalmasak e célra beépítetlen, illetőleg parlagon heverő városi (községi) telkek, kertek s a faiskolának gyümölcsfákkal be nem ültetett táblái. Célszerű, hogy egy városban (községben) levő iskolák a felhasználható területek kijelölése tárgyában közös egyetértéssel járjanak el s evégből, valamint a birtokukban nem levő területek ellenérték nélkül való átengedésének kieszközlése végett, elsősorban az illető város (község) hatóságához forduljanak. A telkek kiválasztásánál nagy gondot kell fordítani a művelésre való alkalmasság megállapítására. Köves, kavicsos területek, valamint épületek által teljesen körülzárt kisebb területek nem alkalmasak. A termelendő növények megválasztásánál a talaj minősége, éghajlati viszonyok stb. s a helyi szükséglet az irányadó. Ha a városnak (községnek) kertésze, vagy más gazdasági alkalmazottja van, vagy ha helyben valamely gazdasági tanintézet vagy gazdasági szakértő hivatal működik, ezek, ilyenek hiányában pedig kiválóbb helybeli gazdák felkérések véleményadásra, a telkek kiválasztására és megmunkálásuk módjára nézve. Az egyes iskolák a termelést külön szervezzék meg s egy iskolán belül is célszerű a szóbanforgó munkákra vállalkozó ifjúságot egy-egy tanító, tanár vezetése alatt kisebb csoportokra osztani s egy-egy csoportnak meghatározott területre szentelni át művelésre. Az állami és a közalapítványokból fentartott iskolák a vetőmag beszerzésére külön engedély kérése nélkül 30 K-ig terjedő

előleget vehetnek igénybe átalányuk, illetőleg költségvetésük megtakarításának terhére. Azoknál az iskoláknál, amelyek mellett gondnokság van szervezve, az előleg igénybevételéhez, valamint általában az egész munka vezetéséhez a gondnokság hozzájárulása szükséges. Nem állami iskoláknak természetesen saját fentartóik illetékesek költségeket előlegezni. A szerszámokról — az esetleg az iskola birtokában levő szerszámok felhasználásán kívül — a munkában résztvevők igyekezzenek gondoskodni. A munka célzerű és hatályos vezetésére különös gondot kell fordítani, mert amilyen hasznos ez a munka, ha eredményes, épen olyan káros — gazdasági és nevelési szempontból egyaránt, — ha a résztvevők hibájából eredménytelen marad. A termelés eredményének legfeljebb egyötödrésze felett a csoportot vezető tanító, illetőleg tanár rendelkezhetik, míg a többi eredmény a csoport tagjait munkájuk arányában illeti meg. A termelés eredménye vagy értékesítendő és a befolyt pénzösszeg osztandó fel, vagy pedig a természetett növények természetben osztandók szét. Utóbbi esetben is a visszatérítendő előleg összegének megfelelő értékű rész értékesítendő. Az előleg a termésnek, illetőleg a termés megfelelő részének értékesítése után térítendő meg s a számadásokban elszámolandó. — Azok az iskolák, amelyek ilyen művelésre vállalkoznak, ezt, telek kijelölése után, az igénybevett előleg összegének megjelölésével közvetlen felügyelő hatóságuknak (kir. tanfelügyelő, főigazgató) bejelentik. S ugyancsak jelentést tesznek annak idején, a termésre vonatkozó anyagszámadás bemutatása mellett, a termelés eredményéről is. Ezen jelentések alapján pedig a kir. tanfelügyelők s főigazgatók hozzám, az egyes iskolák által termelt növények hozzávetőleges értékének megjelölésével, összefoglaló jelentést tesznek.

Végül a konyhakerti növények termelésének fokozása érdekében a tanuló ifjúság munkájának szervezésén kívül kívánatosnak tartom, hogy az önálló gazdasági népiskolák ingyenes szétosztás végett fölös palántákat neveljenek. Esősorban az iskola növényeinek között kell a palántákat kiosztani, oly célból, hogy ezeket a tanulók hozzátartozóik gazdaságában további termelésre használják. A szétosztott palánták további gondozásának munkálatait a szaktanítók, szaktanítónők kísérik állandó figyelemmel. Azon önálló gazdasági népiskoláknak, amelyek fedezettel nem rendelkeznek, az igazgatója vetőmag beszerzésére 30 koronát előlegezhet, melyet kérelemre megféríték. Felhívom az önálló gazdasági népiskolák vezetőit, hogy ily értelemben járjanak el s eljárásuk eredményéről a kir. tanfelügyelő útján hozzám jelentést tegyenek.

Budapest, 1916. évi március hó 15.

Jankovich Béla s. k.

1612—1916. szám

Valamennyi középiskola Tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. évi március hó 7-én 6586. szám alatt valamennyi tankerületi főigazgatóhoz kiadott körrendelete másolatát alább közlöm.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916. évi március hó 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

3586—1916. V. ü. o. szám.

Valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságának.

Az Országos Paedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum szerkesztésében és kiadásában megjelenő „Hivatalos Értesítő” rendesen oly közleményeket tartalmaz, amelyeknek ismerete nemcsak a középiskolai igazgatók, hanem a tanári karokra nézve is szükséges és hasznos. Közli különböző fokú és jellegű iskolák bútor- és tanfelszerelésére vonatkozó miniszteri rendeleteket, az engedélyezett taneszközök jegyzékét és részletes ismertetését stb. s mindezekkel hasznos hivatást tölthet be. Minthogy magának az Országos Paedagógiai és Tanszermúzeumnak, mint paedagógiai intézménynek hivatása és rendeltetése is leginkább a Hivatalos Értesítőből ismerhető meg s fontosnak tartom, hogy a középiskolai tanárság e fejlődés alatt álló intézmény működését állandóbb és fokozottabb érdeklődéssel kísérje, kívánatosnak tartom, hogy a folyóirat valamennyi rendelkezésem és vezetésem alatt álló középiskola tanári könyvtára részére a házi átalány terhére megrendeltessék. A folyóirat csekély előfizetési ára — évi 3 K — ezt minden intézetre lehetővé teszi.

Felhívom a főigazgatóságot, hogy jelen körrendeletem végrehajtásáról hozzám a f. tanév végéig jelentést tegyen.

Budapest, 1916. évi március hó 7.

A miniszter helyett :

Ilosvay,
államtitkár.

Pályázat.

A szatmári egyházmegyében fekvő *fehérgyarmati* lelkészi állásra, melynek javadalma a következő:

1. Készpénz 420 azaz négyszázhusz korona.
 2. 11 azaz tizenegy köből kétszeres élet, melyből a 11-ik köből rostálásra adatik.
 3. 12 azaz tizenkettő öl kemény tűzifa beszállítva.
 4. 82 azaz nyolcvankettő hold részint szántó, részint kaszáló és legelő föld, melyből 16 hold kaszálónak évenkénti termését az egyház minden évben felmunkálva, a lelkészi lakra beszállítja.
 5. Lakás természetben, kerttel s az ennek végében fekvő 5 vékásnyi pusztával s a telek után járó regáléval.
 6. A templomot környező cinnteremkert.
 7. Minden lelkészi földbirtok összes adóját az egyház fizeti.
 8. Az időnkénti lelkésznek Kézi László által végrendeletileg hagyott s utódaiknak mindig átadandó 100 rft., mely a devalváció után (76 rft. 44 kr.) 32 rft. 23 kr. osztrák értékben lett.
 9. Palástdíj, az egyházkerületi statutum szerint. Az özvegy lelkészné 1706 korona beruházási igényt jelentett be. Az állás 1916 okt. 1-én foglalandó el.
- A pályázati kérvények az E. T. II. t.-c. 16. §-ában megjelölt okmányokkal szabályszerűen felszerelve 1916 április hó 23-ik napjáig küldendők be Kovács Lajos espereshez Szatmár-Németibe. Debreczen, 1916 március hó 24-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A tiszánagyfalui református egyház beteg tanítója helyére három hónapi időtartamú helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés: havonként 80 korona és egy szobás lakás. Kötelesség: az I—VI. vegyes osztályok tanítása a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint. Pályázhatnak református vallású okleveles férfi és nőtanítók, végzett és negyedéves tanítójelöltek s nyugdíjasok. Ha férfi tanító választatik meg, kötelessége a kántori teendők végzése is, a kántori javadalomból három hónapra esedékes 15 koronáért és a temetési stóláért. A presbyteriumhoz intézett okmányokkal felszerelt kérvények a református lelkészi hivatal címére küldendők április 8-ig. Az állás azonnal elfoglalandó.

Tiszánagyfalu, Szabolcs vármegye, u. p. Rákamaz, 1916 március 21.

Nagy Sándor,
református lelkész.

Debreczen az. kir. várhoz tartozó városi-állások.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyék
2000 rajzza
ingyen és
bermentve!
Pontos ki-
szolgálás!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás ezüstpől és I. rendű alpacc-ezüstpől, jubileuml disztárgyak részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

**műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.**

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Plac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyéket mérték után.

Most jelent meg!

MENNYORSZÁG KAPUJA

Imádságok konfirmált és felserdül: ifjak és leányok számára.
Írta: **SZOLNOKY GERZSON.**

A hivatott ima író nagy hiányt pótol ezen könyvecske megírásával. — Van e kis zsebkönyvben a hétköznapi, vasárnapi, bűnbánati és ünnepi imádságokon kívül több alkalmi imádság is az ifjúság életében előforduló fontosabb alkalmakra és kedélymozzanatokra.

Ara a **168 oldalra** terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, **zsebbe tehető** könyvnek **díszes kemény vászonkötésben** 1 korona 20 fillér. — A nagytiszteletű Lelkeszi Karnak **10 példány** megrendelésénél darabját **96 fillér**, **25 példánynál 90 fillér**, **50 példánynál 84 fillér**, **100 példánynál 78 fillér**, **1000 példánynál** darabját **66 fillér** kedvezményes áron szállítjuk. **Kapható:**

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzírozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycim: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

Lelkészs és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyercsy Béla.

Előfizetési díja egy évre **2 kor.** Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatóvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal: **Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.**

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötetlékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

Most jelent meg! MENNYORSZÁG KAPUJA

Imádságok konfirmált és felserdül: ifjak és leányok számára.
Írta: **SZOLNOKY GERZSON.**

A hivatott ima író nagy hiányt pótol ezen könyvecske megírásával. — Van e kis zsebkönyvben a hétköznapi, vasárnapi, bűnbánati és ünnepi imádságokon kívül több alkalmi imádság is az ifjúság életében előforduló fontosabb alkalmakra és kedélymozzanatokra.

Ara a **168 oldalra** terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, **zsebbe tehető** könyvnek **diszes kemény vászonkötésben** 1 korona 20 fillér. — A nagytiszteletű Lelkészi Karnak **10 példány** megrendelésénél darabját **96 fillér, 25 példánynál 90 fillér, 50 példánynál 84 fillér, 100 példánynál 78 fillér, 1000 példánynál** darabját **66 fillér** kedvezményes áron szállítjuk. **Kapható:**

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, családi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyeresy Béla.

Előfizetési díja egy évre **2 kor.** Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: **Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.**

GEBAUER KÁROLY és TSA.

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET.
(KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debreczen szabad királyi város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben

Elvállal temetések rendezését Debreczenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a határ bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőnycím: Gebauer temetkezési intézet Debreczen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□